

«گلشن طوفان زده»

«برگزیده متون ادب فارسی»

به کوشش:

دکتر سید محمود رضا غیبی

دکتر فاطمه آقا زاده

دکتر علی آذرگون

دکتر حسینقلی صیادی

(اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرنند)

عنوان و نام پدیدآور : گلشن طوفان زده: برگزیده متون ادب فارسی / به کوشش سید محمود رضا غیبی... [و دیگران]

مشخصات نشر : تبریز: انتشارات مرتضی دشت، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۱۵۰ص.

شابک : ۸۰۰۰۰ ریال : 978-600-7819-13-5

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : به کوشش سید محمود رضا غیبی، فاطمه آقا زاده، علی آذرگون، حسینقلی صیادی.

موضوع : ادبیات فارسی - مجموعه‌ها

موضوع : Collections - Persian literature

شناسه افزوده : غیبی، سید محمود رضا، ۱۳۵۸ -

رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ ۷۶۵ گ/ ۴۰۰۳ PIR

رده بندی دیویی : ۸۰۰

شماره کتابشناسی ملی : ۷۷۱

انتشارات مرتضی دشت

گلشن طوفان زده

(برگزیده متون ادب فارسی)

تألیف: دکتر سید محمود رضا غیبی - دکتر فاطمه آقا زاده

دکتر علی آذرگون - دکتر حسینقلی صیادی

انتشارات مرتضی دشت

زمستان ۱۳۹۵ - اول

۱۰۰۰ جلد

۹۷۸-۶۰۰-۷۸۱۹-۱۳-۵

۸۰۰۰۰ ریال

رنگین چاپ سبز-امین

ناشر:

تاریخ و نوبت چاپ:

شمارگان:

شابک:

قیمت:

لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

این اثر مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۹۵ است. هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا بخش کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

تبریز - خیابان دانشگاه - جنب درب دانشکده دندانپزشکی - تلفاکس : ۳۳۳۶۲۴۷۷

«یکی از راهها برای تحمل زندگی، غرق شدن در ادبیات است، انگار در جشنی جاودانه شرکت داشتن» (گوستاو فلوبر)

گلستان رنگارنگ و زیبای ادبیات فارسی با سابقه‌ای به درازنای تاریخ، همواره پناهگاه و مونس دلهای پریشان و آشفته‌انسانهایی بوده است که در طول زمان، غیر از غذای جسم، به غذای روح نیز توجه داشته‌اند. گلستانی که متأسفانه در این عصر صنعتی و مدرن، طراوت و شادابیش مونس‌ها را ته‌آحم طوفان بی‌احساسی و بی‌روحویی قرار گرفته است؛ اما خوشبختانه، هنوز هم انسانهایی هستند که از نغمه بلبل پریشان می‌شوند و بهار عاطفه‌شان هنوز پاییز نگشته است. گلشن زیبای ادبیات فارسی، در طول تاریخ، مورد هجوم طوفانهای مهیبی قرار گرفته ولی با پایه‌های محکم کاسه‌ای باغ‌سازان و نثر خود، توانسته سربلند بیرون بیاید؛ حتی هجوم اعراب و مغولان و... نیز نتوانست بشکند. این تنومند و گل‌های خوش‌رنگ آن را بخشکاند. در عصر حاضر هم سیطره صنعت و مدرنیسم روضه‌های رنگارنگ مجازی، این گلشن را مورد تاخت و تاز قرار داده است؛ اما تا زمانی که عشق و عاطفه باغی این باغ را سیراب می‌کنند، در برابر هر طوفان و خزانی مقاوم خواهد بود.

یکی از رسالت‌های ادبیات، دعوت انسانها به عشق ورزیدن است؛ عشق به خدا، عشق به هم‌نوع و عشق به تمامی موجودات؛ به فرموده عین‌القضات آمدان، «کاشکی همه جهانیان عاشق بودند». انسانی که عاشق باشد از تمام عیب‌ها پاک می‌گردد؛ در ادامه خودخواهی انسان - که ریشه تمام مشکلات بشریست - با عشق از بین می‌رود و در این صورت است، که جهان، انسانی واحد و انسان، جهانی واحد می‌گردد که در آن هیچ نشانی از خصال نکره‌یافته یافت نمی‌شود؛ چون در روح تمامی بشر، از روحی واحد دمیده شده و تا زمانی که روح‌خدایی با اوست، در هر رنگ و نژاد و قومیتی که باشد، خدایی می‌اندیشد و خدایی می‌بیند و خدایی می‌شنود. بی‌شک تمام مشکلات بشری از جمله قتل، غارت، دزدی و... توسط کسانی انجام می‌گیرد که بویی از عشق و انسانیت نبرده‌اند و چه زیبا خواجه عبدالله انصاری، آنها را در سه جمله خلاصه کرده است: «بدبختی مردمان از سه چیز است: از روزی بیش می‌خواهند، از وقتها پیش

می‌خواهند و از آن دیگری برای خویش می‌خواهند» و شاید یکی از وظایف اساتید محترم ادبیات، دعوت از نسل جدید برای توجه به این فطرت خدایی در انسان است.

در طول بیش از یک دهه تدریس متون ادب فارسی در دانشگاه‌های مختلف آذربایجان، متون برگزیده متنوعی را از اساتید بزرگ ادبیات، مورد بحث و بررسی در کلاسهای درس قرار داده ایم که تجربه حاصل از آن، ما را بر این داشت تا نگاه دیگری به نیازها و عواطف نسل جدید دانشگاهی داشته باشیم؛ از آنجایی که انتخاب چند گل از گلهای رنگارنگ و خوشبوی ادبیات فارسی، به ویژه با در نظر گرفتن فرصت محدود یک نیمسال تحصیلی، کاری بس دشوار بود، چنین به نظر آمد که در حین تدریس، نظری به علایق و نظریات دانشجویان به متون مختلف ادبی داشته باشیم. از آنجایی که یکی از رسالتهای ما، وصل کردن این نسل به آموزه های ادبی گذشته و سیر است. بلاغت ادبی، ایجاب کرد که به مقتضای حال و مقام، از متون خاصی استفاده شود که هم‌مار با آشنایی دانشجویان با نکات علمی و ادبی آنها، تاثیر عاطفی مناسبی هم بر روی آنها داشته باشد؛ به طوری که پیوند آنها با ادبیات، مستحکم تر گردد. علی رغم تصور غلط و رایجی که در بین بعضی از مردم نسبت به ادبیات وجود دارد، ادبیات فارسی، به چند شعر و نثر عاشقانه و داستانهای خواب‌آور ختم نمی‌شود؛ بلکه در معنی گسترده آن، شامل تمامی میراث فکری، فلسفی، اجتماعی، هنری و ادبی مردم در طول قرنهای متمادی می‌شود که به وسیله نخبه‌های علمی، فلسفی، تاریخی، هنری و ادبی کشور، در قالب انواع مختلف ادبی به یادگار گذاشته شده است که خواننده آگاه مطالعه آنها، حتی روشن‌تر و بیدارتر می‌گردد.

هدف کوشش حاضر، آشنایی جوانان با تاریخچه و روند تحولات سبک ادبیات فارسی به همراه متون زیبا و برگزیده ادبی هر دوره، از آغاز تا امروز بوده است. در این مجموعه، سعی شده است به صورت خلاصه، به انواع سبکهای ادبی، شاعران و نویسندگان برجسته آنها و خصوصیات سبکی هر دوره اشاره شود و متون منتخبی از شاعران و نویسندگان برجسته هر دوره ای آورده شود. از آنجایی که آثار بزرگان ادب فارسی، بیش از آن است که بتوان در چنین مجموعه کوچکی، حتی خلاصه ای از آنها را جمع آوری کرد، بنابراین، در این گزینش، به تنوع موضوعات، حجم مطالب و علاقه مخاطبان، توجه زیادی شده است؛ همچنین، با توجه به نیازهای عملی دانشجویان، موضوعاتی چون علایم نگارشی، آرایه های ادبی، نامه نگاری و

صورت صحیح نوشتاری کلمات نیز در این مجموعه گنجانده شده است. برای رعایت ترتیب زمانی آثار ادبی و سیر تحولات سبکی ادبیات فارسی، فصول نظم و نثر از هم جدا شده اند و علی رغم وجود متون بسیار زیبا از بزرگان شعر و نثر در گذشته، برای ایجاد پیوند بیشتر دانشجویان به ادبیات، به دوره معاصر، توجه مضاعفی شده است که از لحاظ زبانی، فکری و موضوعی نزدیک تر به نسل امروز است. بی شک، کاستی هایی نیز در این کار وجود دارد و به قول نظامی گنجوی:

« همه کاری هنر و عیب هست عیب مبین تا هنر آری به دست »

که نظرات و انتقادات خوانندگان عزیز، می تواند یاریگر ما در چاپهای بعدی این مجموعه باشد. در پایان، بر خود لازم می دانیم از همه عزیزانی که در به ثمر رسیدن این مجموعه، با همدلی و همکاری، ما را مورد لطف و محبت قرار داده اند، صمیمانه تشکر و قدردانی کنیم.

« به حسن خاتمه خواهیم از خدای جهان صلاح و صلح جهان و سعادت همگان »

(شهریار)

سید محمود رضایی غیبی و همکاران، تبریز، پاییز ۱۳۹۵.

فهرست مطالب

۱	فصل اول: متون نظم فارسی
۱	بخش اول: سبک خراسانی
۳	فردوسی، شاهنامه آغاز: آغاز
۴	رودکی
۵	ناصر خسرو
۶	منوچهری، در وصف خزان
۷	بخش دوم: سبک بینابین (قرن ۶)
۹	خیام، رباعیات
۱۰	باباطاهر، دوبیتی‌ها
۱۱	سنایی، حدیقه الحقیقه و شریعه الطریقه، حکایت در بی‌وفایی
۱۲	نظامی، لیلی و مجنون، در صفت عشق مجنون
۱۴	خاقانی، دیوان اشعار، قصاید، هنگام عبور از مداین و دیدن طاق کسری
۱۵	عطار، دیوان اشعار، غزلیات
۱۶	انوری، دیوان اشعار، مقطعات، در موعظه
۱۶	بخش سوم: سبک عراقی
۱۸	سعدی، غزلیات
۱۹	سعدی، بوستان، باب سوم در عشق و مستی و شور، حکایت سلطان محمود و سیرت ایاز

- ۲۰ مولوی، مثنوی معنوی، دفتر اول
- ۲۱ مولوی، مثنوی معنوی، دفتر دوم
- ۲۲ مولوی، دیوان شمس
- ۲۳ عراقی، دیوان اشعار، غزلیات
- ۲۵ حافظ، غزلیات
- ۲۶ بخش چهارم: سبک هندی یا اصفهانی
- ۲۸ وحشی بافقی، غزلیات
- ۲۸ محتشم کاشانی، دیوان اشعار، ترکیب‌بندها
- ۳۰ صائب تبریزی، غزلیات
- ۳۱ بخش پنجم: سبک بازگشته
- ۳۱ هاتف اصفهانی، غزلیات
- ۳۲ قائمی، غزلیات
- ۳۲ آگهی یزدی، ده امر ناپسند
- ۳۳ بخش ششم: ادبیات معاصر
- ۳۵ نیما یوشیج، داروگ
- ۳۵ شهریار، غزلیات
- ۳۶ شهریار، ای وای مادرم
- ۴۲ ایرج میرزا
- ۴۳ سهراب سپهری
- ۴۴ مهدی اخوان ثالث، قاصدک
- ۴۶ پروین اعتصامی، مناظره سیر و پیاز
- ۴۶ پروین اعتصامی، شکایت پیرزن
- ۴۷ محمدعلی بهمنی

۴۷	محمدرضا شفیعی کدکنی
۴۸	کمترین تحریری از یک آرزو
۴۹	قیصر امین پور
۴۹	شعر عقاب از پرویز ناتل خانلری
۵۲	احمد علی رجایی بخارایی، غبطه به خر
۵۳	نادر نادر پور، شعر انگور
۵۴	هوشنگ ابتهاج
۵۵	مهدی حمیدی شیرازی
۵۵	میرزا عبدالجواد ادیب نشاری
۵۵	فروغ فرخزاد
۵۷	فصل دوم: متون نثر فارسی
۵۷	دوره های نثری از آغاز تا امروز
۶۴	داستان نویسی
۶۴	مناجات های خواجه عبدالله انصاری
۶۵	قابوسنامه، در جوانی
۶۶	سیاستنامه
۶۷	تاریخ بیهقی، قصه خیشخانه هرات
۷۰	اسرار التوحید، محمد بن منور
۷۲	چهار مقاله نظامی عروضی سمرقندی
۷۲	تذکره الاولیا، عطار، ذکر حسن بصری (رحمة الله علیه)
۷۴	از کلیله و دمنه
۷۶	سعدی، گلستان، باب چهارم در فواید خاموشی
۷۸	سه تار؛ نوشته جلال آل احمد

- ۸۱ چرند و پرند (از شماره ۱، دوره اول، روزنامه صوراسرافیل)
- ۸۲ اصلاحات از یک میز عسلی شروع شد! سید ابراهیم نبوی - طنز
- ۸۳ محمد علی جمالزاده، ویلان الدوله
- ۸۹ نشانه‌گذاری
- ۹۹ آرایه‌های ادبی
- ۱۰۹ نامه‌نگاری اداری
- ۱۱۱ واژه‌هایی با چند صورت املائی